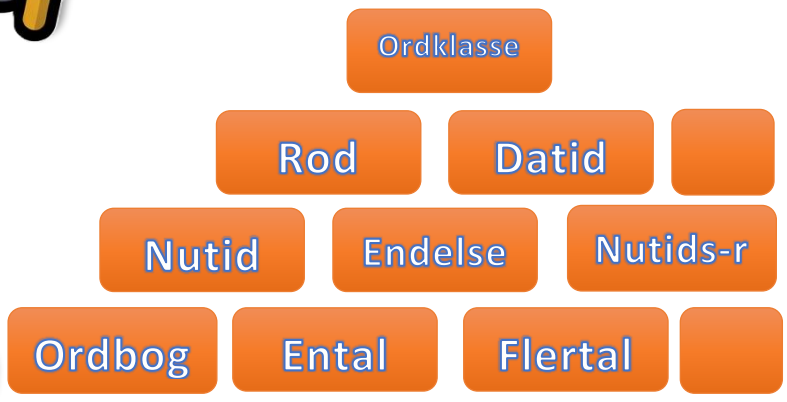
STAVESKOVEN 4

Ordets dele

Stavning for 4. klasse

Stav med rod, endelse og ordklasse

Navn: **Klasse:**

Opgaveskoven.dk©
Tekst & illustration

Ord er bygget af dele

Mange ord er bygget som med klodser. Når du kender klodserne, bliver det meget lettere at stave ordene.

Godt at vide

Et ord kan have tre slags dele:

forstavelse	rod	endelse
u	pæn	**t**

Roden er ordets kerne. Den bærer betydningen: **pæn**.
en **forstavelse** sidder foran roden og ændrer betydningen: **u**pæn = ikke pæn.
en **endelse** sidder bagpå og viser fx flertal, tid eller køn: hund**ene**, leg**ede**, stor**t**.

Rod?

Kan du stave roden, kan du stave hele ordfamilien. Roden staves (næsten) altid ens: **hund** → **hund**en, **hund**ene, **hund**ehus, **hund**esnor

Find roden – så har du ordet!

Det lærer du i hæftet

Side 3 Find roden i ordfamilier
Side 4–5 Navneord: en-ord og et-ord i ental og flertal
Side 6–7 Udsagnsord: nutid, datid og nutids-r
Side 8 Tillægsord: stor – stort – store
Side 9 Dobbeltkonsonant før endelsen
Side 10 Sammensatte ord skrives i ét ord
Side 11–12 Ordklasser som stavehjælp og opslag i ordbogen
Side 13–16 Byg ord, skriv selv, kryds og tværs og tjek dig selv

ORDETS DELE

Find roden

Godt at vide

En **ordfamilie** er ord, der har den samme rod. Roden staves ens i alle ordene: **leg**er, **leg**etøj, **leg**eplads.

Pas på: Et ord kan godt ligne et andet uden at være i familie med det: *hund* og *hundrede* har ikke noget med hinanden at gøre.

Opgave 1 *Sæt ring om roden i hvert ord. Det første ord i rækken er roden.*

leg	leger	legede	legetøj	legeplads
fisk	fisker	fiskede	fiskestang	guldfisk
sol	solen	solskin	solbriller	solsikke
tegn	tegner	tegnede	tegning	tegneserie
lys	lyset	lyser	lyseblå	stearinlys
hus	huset	husene	husdyr	hundehus

Opgave 2 *Ét ord hører ikke til familien. Streg det ud.*

1. bilen · lastbil · billede · bilerne
2. hunden · hundehus · hundrede · hundene
3. skoen · skole · gummisko · skosnøre
4. huset · husdyr · huske · hundehus
5. toget · togbane · godstog · toilet

Opgave 3 *Find selv på to ord, der er i familie med roden.*

sko		
mad		
is		

NAVNEORD

Navneord bøjes: en-ord

Godt at vide

Navneord har forskellige endelser. Roden bliver den samme – kun endelsen skifter:

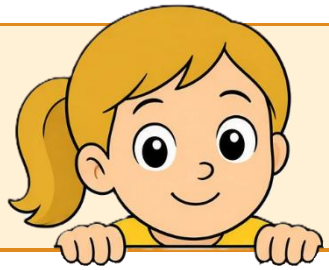
Ubestemt ental	Bestemt ental	Ubestemt flertal	Bestemt flertal
en bil	bilen	biler	bilerne
en pige	pigen	piger	pigerne
en hund	hunden	hunde	hundene

Bestemt ental ender på **-en**. Flertal ender på **-e** eller **-er**. Bestemt flertal ender på **-ene** eller **-erne**.

Pas på: Nogle ord ændrer roden: en mand – manden – **mænd** – **mændene**,
en bog – bogen – **bøger** – **bøgerne**.

Flertal – r?

Kan du høre et **r** i **biler**? Så skal der også **r** i **bilerne**.
Er der intet r i **hunde**, er der heller ikke r i **hundene**.
-ER bliver til -ERNE, -E bliver til -ENE!

Opgave 4 *Udfyld skemaet.*

Ubestemt ental	Bestemt ental	Ubestemt flertal	Bestemt flertal
en stol	*stolen*	*stole*	*stolene*
en dreng		**drenge**	
en kage	**kagen**		
en blyant		**blyanter**	
en fugl			**fuglene**
en lampe		**lamper**	
en taske			

Opgave 5 *Sæt ring om den rigtige form.*

Alle **(drengene / drengerne)** spillede bold.	Jeg har to **(kager / kage)** i tasken.
(Lamperne / Lampene) i stuen er tændt.	Hvor er **(blyanten / blyante)**?

NAVNEORD

Navneord bøjes: et-ord

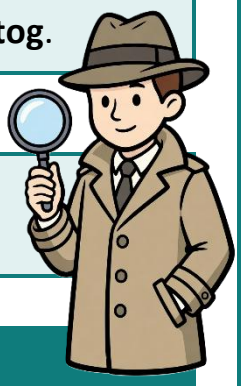
Godt at vide

et-ord får endelsen **-et** i bestemt ental: et hus – hus**et**.

Ender ordet på **-e**, kommer der kun **-t** på: et æble – æble**t**.

Ubestemt ental	Bestemt ental	Ubestemt flertal	Bestemt flertal
et hus	huset	huse	husene
et æble	æblet	æbler	æblerne
et dyr	dyret	dyr	dyrene

Pas på: Nogle et-ord får ingen endelse i flertal: et dyr – to **dyr**, et tog – to **tog**.

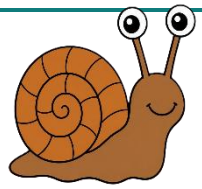
Opgave 6 *Er det et en-ord eller et et-ord? Skriv ordene i den rigtige kasse.*

Ordbank: hus · bil · æble · dreng · bord · stol · tog · pige · vindue · kage · dyr · blyant

en-ord	et-ord

Opgave 7 Udfyld skemaet.

Ubestemt ental	Bestemt ental	Ubestemt flertal	Bestemt flertal
et bord	*bordet*	*borde*	*bordene*
et vindue		**vinduer**	
et billede		**billeder**	
et tog		**tog**	
et træ	**træet**		
et kort			**kortene**

UDSAGNSORD

Udsagnsord bøjes

Godt at vide

Udsagnsord får forskellige endelser, alt efter **hvornår** noget sker. Roden er den samme:

Navnemåde	Nutid (nu)	Datid (i går)	Førnutid
at leg-e	leg-er	leg-ede	har leg-et
at spis-e	spis-er	spis-te	har spis-t

Nogle udsagnsord får **-ede** i datid, andre får **-te**.

Har foran?

Sig ordet med **har** foran. Har leg**et** → leg**ede**. Har spis**t** → spis**te**.

Kan du høre -ET, så skriv -EDE. Kan du høre -T, så skriv -TE!

Opgave 8 *Udfyld skemaet. Brug har-tricket i datid.*

Navnemåde	Nutid	Datid	Førnutid
at hoppe	*hopper*	*hoppede*	*har hoppet*
at danse	**danser**		**har danset**
at læse		**læste**	**har læst**
at male	**maler**		**har malet**
at køre			**har kørt**
at tegne		**tegnede**	
at købe	**køber**		**har købt**
at spille			**har spillet**
at bage	**bager**		**har bagt**

Opgave 9 *Skriv datid.*

I går _____ vi fodbold. (spille)	Mor _____ en kage. (bage)
Han _____ hele bogen. (læse)	Vi _____ til stranden. (køre)

UDSAGNSORD

Nutids-r: hvornår skal der r på?

Godt at vide

Når noget sker **nu**, ender udsagnsordet på **-r**: Hun **løber**. Jeg **spiser**.

Efter **at** og efter **kan, vil, skal, må** er der **intet r**: Jeg vil **løbe**. Det er sjovt at **spise**.

Spise-tricket

Byt ordet ud med **spise** eller **spiser**. Siger du **spiser** → skriv med r.
Siger du **spise** → skriv uden r.

Katten (sove / sover) nu.
→ Katten **spiser** nu.
= **sover**

Opgave 10 *Sæt ring om det rigtige ord. Brug 'spise-tricket'.*

1. Min bror **(cykle / cykler)** i skole.	2. Jeg vil gerne **(lege / leger)** med dig.
3. Fuglen **(synge / synger)** i træet.	4. Kan du **(hoppe / hopper)** på ét ben?
5. Vi skal **(bage / bager)** boller.	6. Hunden **(gø / gør)** ad postbudet.
7. Det er sjovt at **(danse / danser)**.	8. Mormor **(strikke / strikker)** en sweater.
9. Må jeg **(låne / låner)** din bold?	10. Emma **(tegne / tegner)** en hest.

Opgave 11 *Skriv ordet i nutid eller navnemåde.*

Sætning	Skriv ordet
1. Hver morgen (spise) _____jeg havregryn.	
2. Jeg kan ikke (finde) _____ min jakke.	
3. Sofie (læse) _____ en spændende bog.	
4. Vi skal (tegne) _____et kort.	
5. Solen (skinne) _____i dag.	

TILLÆGSORD

Tillægsord: stor – stort – store

Godt at vide

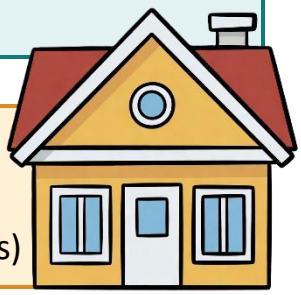
Tillægsord ændrer endelse efter det navneord, de står sammen med:

Roden	en-ord	et-ord (+t)	flertal / bestemt (+e)
stor	en stor hund	et stort hus	store hunde · den store hund
rød	en rød bil	et rødt æble	røde biler · den røde bil

Pas på: **lille** er et særligt ord: en lille hund – et lille hus – **små** hunde.

En – et - flere?

Står tillægsordet sammen med et **et-ord**, får det et **-t**. (Et **gult** hus)
Er der **flere**, eller står der **den/det/de** foran, får det et **-e**. (Det **gule** hus)

Opgave 12 *Udfyld skemaet.*

Roden	en-ord	et-ord	flertal
ny	*en ny cykel*	*et nyt hus*	*nye cykler*
sjov	en sjov film	et _____ spil	_____ film
varm	en varm dag	et _____ bad	_____ dage
høj	en høj mand	et _____ træ	_____ mænd
kold	en kold vind	et _____ rum	_____ vinde

Opgave 13 *Skriv tillægsordet i den rigtige form.*

Sætning	Skriv ordet
1. Vi bor i et (gul) hus.	
2. De (glad) børn løb ud i frikvarteret.	
3. Jeg har fået et (ny) spil.	
4. Hun har (lang) hår.	
5. Det (stor) træ væltede i stormen.	

STAVEREGLER

Dobbeltkonsonant før endelsen

Godt at vide

Ender et ord på **kort vokal + én konsonant**, bliver konsonanten **dobbelt**, når der kommer en endelse:

kat → katten ven → venner hop → hoppe grøn → grønne

Er vokalen **lang**, bliver konsonanten ikke dobbelt: sol → solen, bil → bilen.

Lyt til vokalen

Sig ordet langsomt. Er vokalen **kort og hurtig** som i **kat**? Så skal konsonanten fordobles. Er den **lang** som i **sol**? Så skal den ikke.

KORT vokal = DOBBELT op!

Opgave 14 *Skriv ordet i bestemt form (med -en eller -et). Sæt kryds, hvis konsonanten bliver dobbelt.*

Ord	Bestemt form	Dobbelt?	Ord	Bestemt form	Dobbelt?
kat		☐	**dør**		☐
sol		☐	**top**		☐
bus		☐	**flag**		☐
bil		☐	**kop**		☐
hat		☐	**hus**		☐
mus		☐	**nat**		☐
ven		☐	**sok**		☐

Opgave 15 *Sæt ring om den rigtige stavemåde.*

en **(tyk / tykk)** bog	to **(tykke / tyke)** bøger	et **(smukt / smukkt)** hus
(smuke / smukke) blomster	at **(hoppe / hope)**	han **(hopper / hoper)**
(grønne / grøne) blade	**(katene / kattene)**	**(bussen / busen)**

STAVEREGLER

Sammensatte ord: ét ord!

Godt at vide

Når to ord bliver sat sammen til ét nyt ord, skriver vi dem **i ét ord** – uden mellemrum:

fod + bold = **fodbold** skole + taske = **skoletaske** is + bjørn = **isbjørn**

Pas på: *skole taske* er to ord. **skoletaske** er ét ord for én ting – og det er det rigtige.

Tryk?

Sig ordet højt. Har det kun **ét hovedtryk** – **FODbold** – så er det ét ord.

Ét tryk – ét ord!

Opgave 16 *Sæt ordene rigtigt sammen. Skriv det nye ord.*

fod	+	**briller**	=	
skole	+	**træ**	=	
is	+	**bold**	=	
sol	+	**frakke**	=	
brand	+	**bjørn**	=	
tand	+	**taske**	=	
jule	+	**børste**	=	
regn	+	**bil**	=	

Pas på: ordene i højre kolonne står ikke i den rigtige rækkefølge!

Opgave 17 *Sætningerne har et ord, der er delt forkert. Skriv det rigtigt.*

Sætning	Det rigtige ord
1. Jeg har fået en helt ny skole taske.	
2. Vi spiller fod bold i frikvarteret.	
3. Husk din regn frakke i dag!	
4. Min søster har mistet sin tand børste.	

Ordklasser hjælper dig med at stave

Godt at vide

Når du ved, hvilken ordklasse et ord hører til, ved du også, hvilke endelser det kan få:

Ordklasse	Test	Endelser	Eksempel
navneord	en ___ / et ___	-en -et -er -erne	bil → bilen, biler
udsagnsord	at ___	-r -ede -te	leg → leger, legede
tillægsord	den er ___	-t -e	stor → stort, store

Opgave 18 *Brug testen. Skriv ordene i den rigtige kolonne.*

Ordbank: kage · løbe · sjov · blyant · synge · grøn · bord · skrive · høj · fugl · tegne · varm

Navneord	Udsagnsord	Tillægsord

Opgave 19 *Vælg ét ord fra hver kolonne, og bøj det.*

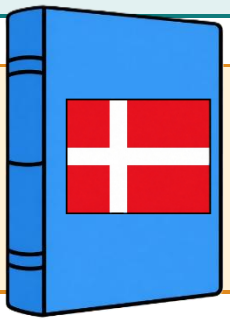
Ordklasse	Ordet	Bøjning 1	Bøjning 2
navneord	*kage*	*kagen*	*kager*
navneord			
udsagnsord			
tillægsord			

OPSLAG

Slå op i ordbogen

Godt at vide

Er du i tvivl om, hvordan et ord staves eller bøjes, kan du slå det op. Gode steder er:
Retskrivningsordbogen fra Dansk Sprognævn (dsn.dk) og **Den Danske Ordbog** (ordnet.dk).
Ordbogen viser ordets **stavemåde**, **ordklasse** og **bøjning**: hånd sb., -en, hænder, hænderne

ABC

Ordene står i alfabetisk rækkefølge. Kig på **første bogstav**.
Er det ens, så kig på andet bogstav.
Husk, at **æ, ø, å** kommer allersidst.

Opgave 20 *Skriv ordene i alfabetisk rækkefølge.*

æble · bil · hund · ost · kage · ålegræs · dreng · ørn

1.		**2.**		**3.**		**4.**	
5.		**6.**		**7.**		**8.**	

Opgave 21 *Disse ord har en særlig flertalsform. Slå dem op, og skriv flertal.*

Ental	Flertal	Ental	Flertal
en mus		**en fod**	
et barn		**en tand**	
en gås		**en ko**	
et øje		**en hånd**	

Opgave 22 *Slå ordene op. Hvilken ordklasse er de?*

Ord	Ordklasse	Ord	Ordklasse
skynde		**flittig**	
hængekøje		**fnise**	

ORDETS DELE

Byg ord

Opgave 23 *Byg så mange rigtige ord, du kan.*
Brug mindst én rod i hvert ord.

Forstavelser

u-	be-

Rødder

hus	leg	tegn	sjov	tryg	glad

Endelser

-e	-er	-ede	-en	-et	-ene	-ning	-t

1.	2.
3.	4.
5.	6.
7.	8.
9.	10.
11.	12.

Opgave 24 *Del ordet med en streg mellem roden og endelsen.*

Eksempel: hund | ene

hundene	**bilerne**	**legede**	**tegner**
stort	**spiste**	**fuglene**	**varme**

SKRIV SELV

Bøj ordet selv

Opgave 25 *Skriv ordet i parentesen i den rigtige form.*

Sætning	Skriv ordet
1. I går (spille) vi fodbold i parken.	
2. Der holder tre (bil) i gården.	
3. Jeg har to (kat) derhjemme.	
4. Vi så et (stor) hus på bakken.	
5. Min mor har (bage) en kage.	
6. Alle (æble) på bordet er røde.	
7. I morgen (køre) jeg til Odense.	
8. Alle (pige) i klassen var glade.	
9. Hun har (tegne) en flot tegning.	
10. Min lillebror (lege) i haven lige nu.	
11. Solen skinner, og vandet er (varm).	
12. De (glad) drenge løb hjem.	

Opgave 26 *Skriv tre sætninger om dit værelse. Brug mindst ét ord i flertal og ét udsagnsord i datid.*

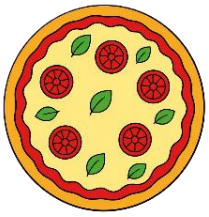

Kryds og tværs

Opgave 27 *Skriv det rigtige ord i krydsordet. Husk den rigtige endelse!*

Vandret →

3. en hund – hunden – hunde – ___
5. Hun ___ en hest lige nu. (tegne)
7. en bil – bilen – biler – ___
9. I går ___ jeg pizza. (spise)
11. et æble – ___ (bestemt ental)
12. en kat – ___ (bestemt ental)

Lodret ↓

1. et hus – huset – huse – ___
2. I går ___ vi i sneen. (lege)
4. en dreng – to ___
6. Vandet er ___. (varm)
7. en bus – ___ (bestemt ental)
8. fod + bold
10. et ___ hus (stor)

Tjek dig selv

Opgave 28 *Sæt ring om det rigtige ord.*

1. Alle **(drengene / drengerne)** var sultne.	2. Jeg har spist **(æblet / æbleet)**.
3. Vi bor i et **(stor / stort)** hus.	4. I går **(legede / legte)** vi tagfat.
5. Min bror **(løbe / løber)** hurtigt.	6. **(Katen / Katten)** sover på sofaen.
7. Jeg har en ny **(skoletaske / skole taske)**.	8. De **(røde / rødt)** biler kører stærkt.
9. Mor **(købte / købede)** mælk.	10. Der er tre **(hunde / hunder)** i parken.
11. Kan du **(hoppe / hopper)** over hegnet?	12. Vi så to **(isbjørne / is bjørne)**.

Opgave 29 *Hvor godt kan du det nu? Sæt kryds.*

	Det kan jeg!	Næsten	Øv mere
Jeg kan finde roden i et ord	☐	☐	☐
Jeg kan bøje navneord	☐	☐	☐
Jeg kan bøje udsagnsord (nutid og datid)	☐	☐	☐
Jeg kan bøje tillægsord	☐	☐	☐
Jeg ved, hvornår konsonanten bliver dobbelt	☐	☐	☐
Jeg skriver sammensatte ord i ét ord	☐	☐	☐
Jeg kan slå et ord op	☐	☐	☐

Fagord i hæftet

rod – ordets kerne, som bærer betydningen
forstavelse – del foran roden: u-, be-
endelse – del efter roden: -en, -er, -ede, -t
ental / flertal – én / flere
bestemt / ubestemt form – bilen / en bil
navnemåde – at lege
nutid / datid – leger / legede
sammensat ord – ord af to ord: fodbold